

El Fòrum de Diversitat Lingüística tanca a Barcelona amb una alta participació internacional i una agenda compartida per reforçar les llengües minoritzades

El **Fòrum de Diversitat Lingüística**, organitzat per Linguapax International en el marc del **projecte europeu FOSTERLANG**, s'ha celebrat del 17 al 20 de juny a Barcelona amb un gran èxit de participació, reunint **150 persones inscrites** i **70 ponents** procedents de diferents països, comunitats lingüístiques i contextos socials de tots els continents, amb una gran representació de comunitats lingüístiques diverses de Catalunya.

Al llarg de quatre jornades, el Fòrum ha esdevingut un espai de trobada entre acadèmia, institucions, activistes, entitats de parlants de llengües diverses i societat civil per compartir coneixements, experiències i estratègies de revitalització lingüística. El programa ha combinat panells, taules rodones, grups de discussió, tallers i conferències amb activitats paral·leles com l'exposició «**Les llengües no moren, les maten**» i la sessió de **Música per a la diversitat lingüística**.

Les sessions han abordat qüestions centrals per al present i el futur de les llengües minoritzades, com els drets lingüístics, la justícia social, l'activisme lingüístic, les bones pràctiques de col·laboració entre acadèmia i comunitats, el paper de les llengües de la migració, el paper de les polítiques públiques, el neocolonialisme, l'autoempoderament dels parlants i les estratègies digitals per a la revitalització.

El Fòrum també ha posat el focus en Catalunya i en el paper del català en una societat cada vegada més multilingüe, explorant vies per reforçar-lo com a llengua de cohesió social dins d'un marc de respecte, reconeixement i promoció de la pluralitat lingüística. Aquesta mirada ha permès compartir aprenentatges transferibles entre contextos molt diversos i reforçar el diàleg entre experiències locals i internacionals.

Més enllà de l'intercanvi de coneixement, la trobada ha contribuït a impulsar una xarxa de col·laboració entre organitzacions, institucions, investigadors/es, activistes i comunitats lingüístiques que tindrà continuïtat en el temps. Durant el Fòrum s'han obert espais de conversa i de treball compartit orientats a generar aliances, projectes i accions futures en favor de la diversitat lingüística i dels drets lingüístics.

Conclusions principals

Com defensar dels drets lingüístics

En l'àmbit de la **implementació dels drets lingüístics** es va fer una anàlisi en diversos plans —internacional, estatal i intern— i es va concloure que els drets lingüístics no estan reconeguts com a categoria autònoma en cap instrument internacional jurídicament vinculant. La seva protecció es canalitza a través dels drets humans individuals (llibertat d'expressió, dret a l'educació, etc.) i dels drets de les minories, tots dos ancorats en la dignitat i la identitat de les persones i grups. Els instruments internacionals, com la Carta Europea de Llengües Regionals i Minoritàries (CELRM) o el Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals (CMPMN), no garanteixen per si sols el respecte efectiu dels drets lingüístics. Sovint, les autoritats estatals contraresten les interpretacions dels òrgans de supervisió, i els tribunals ignoren o torcen les normes internacionals. A més a més, alguns instruments presenten buits normatius —com l'absència de regulació digital a la CELRM— que debiliten la protecció.

També es va constatar que la garantia dels drets lingüístics no pot recaure sobre els parlants individuals: és una responsabilitat dels poders públics, que han d'adoptar mesures positives per assegurar-ne el gaudi real i efectiu. Sense mesures de promoció i defensa, les garanties jurídiques es buiden de contingut. Igualment, es va posar de manifest que malgrat els avenços assolits en contextos democràtics, es detecten retrocessos significatius: derogació de lleis de capacitat lingüística, buidament del concepte de "llengua pròpia", eliminació d'òrgans de garantia i reducció de recursos. Davant d'això, el principi de no-regressió lingüística —traslladat al dret lingüístic des d'àmbits com el medi ambient o els drets socials— emergeix com una eina doctrinal clau per limitar la llibertat del legislador quan pretengui rebaixar drets ja consolidats, tret que hi hagi una justificació constitucional suficient.

En síntesi, **la protecció de les llengües no és una opció política qualsevol, sinó una decisió de gran valor jurídic vinculada al pluralisme lingüístic. El repte actual és tant impedir la regressió dels drets ja reconeguts com garantir-ne l'efectivitat plena.**

El paper de la participació comunitària en la revitalització lingüística

Gràcies a la participació de nombrosos activistes lingüístics de comunitats diverses, que van oferir perspectives complementàries, es va constatar que s'està duent a terme un replantejament coherent de la **revitalització lingüística** com a procés relacional, impulsat per la comunitat i holístic. Un tema central en totes les presentacions va ser la necessitat de superar la visió de la revitalització lingüística com un procés tècnic centrat exclusivament en la documentació, l'educació o les polítiques públiques. En lloc d'això, **la llengua es va presentar com un component integral de la vida quotidiana**, les relacions socials, la continuïtat cultural, el present i el futur de tots els col·lectius. Ja sigui a través de les pràctiques quotidianes a l'Amazònia colombiana, la lluita maputxe o nasa yuwe per la supervivència cultural i ecològica, les iniciatives de desenvolupament comunitari torwali o la comprensió hesquiaht de la llengua com a medicina, la llengua va emergir com una força viva que sosté la vida comunitària.

Un altre punt fort de convergència va ser la forta **relació entre llengua i territori**. En els contextos amazònic, maputxe, nasa, torwali i hesquiaht, la llengua es va presentar com un mitjà per mantenir les relacions amb la terra, l'aigua, les plantes, els animals, els avantpassats i el món espiritual. La pèrdua lingüística, per tant, implica molt més que la desaparició de paraules; comporta l'erosió del coneixement ecològic, la memòria cultural i els sistemes de pertinença. La revitalització va ser, consegüentment, emmarcada com un procés lingüístic, cultural, social, ecològic i polític.

Les presentacions van mostrar de manera consistent que **el perill per a les llengües té arrels en històries de colonització**, construcció de l'estat-nació, assimilació, escolarització forçada, discriminació i marginació. Des de la violència de l'època del cautxú viscuda pels pobles amazònics i la supressió del maputxe a Xile, fins als reptes que afronten les comunitats nasa i torwali, el canvi lingüístic va ser vinculat a sistemes de dominació més amplis. Com a resultat, l'activisme lingüístic va emergir com una pràctica descolonial orientada a restaurar la dignitat, la identitat, la justícia i la sobirania epistèmica. També es van qüestionar les limitacions del concepte de **participació comunitària**. El compromís comunitari va ser definit no simplement com la inclusió en projectes dissenyats externament, sinó **com el dret i la capacitat de les comunitats per definir les seves pròpies prioritats, institucions, sistemes de coneixement i futurs**. El model de governança nasa, les organitzacions de base torwali, les iniciatives comunitàries amazòniques i la crítica d'Eddie Avila a les solucions tecnològiques imposades des de fora van subratllar la necessitat de reconèixer l'autoritat comunitària i l'autodeterminació.

El repte de la transmissió lingüística intergeneracional

Una preocupació principal en totes les presentacions va ser el debilitament de la transmissió lingüística intergeneracional. Els ponents van destacar la importància de reconnectar gent gran i jovent, d'integrar el coneixement propi en els contextos educatius, de donar suport a l'ús familiar de la llengua i de crear espais on les generacions més joves puguin vincular-se amb el seu patrimoni lingüístic. La **revitalització** va ser entesa, per tant, no simplement com l'ensenyament d'una llengua, sinó com la **reconstrucció de relacions i la restauració de la continuïtat entre generacions**.

Es va demostrar que **l'activisme lingüístic té lloc tant en espais tradicionals com emergents**. Les trobades comunitàries, els espais cerimonials i les pràctiques culturals continuen sent fonamentals, però les escoles, les xarxes socials, les plataformes digitals i les iniciatives liderades per joves són cada vegada més importants. Els ponents van subratllar que les noves tecnologies són més efectives quan enforteixen les relacions comunitàries existents en lloc de substituir-les.

Es va destacar el **paper de l'activisme lingüístic en la transformació de les actituds de la comunitat envers la llengua**. L'experiència torwali va mostrar com els esforços sostinguts en educació, festivals culturals, música i mitjans de comunicació poden revertir els sentiments d'inferioritat lingüística i fomentar l'orgull entre les generacions més joves. Processos similars van ser evidents en els contextos nasa i maputxe, on la llengua està estretament vinculada a la identitat, la dignitat i la resistència.

També es va introduir una **perspectiva crítica sobre la tecnologia, emfatitzant que les eines digitals mai no són neutres**. Les comunitats han de considerar qüestions com la

sobirania de les dades, la propietat, el consentiment i els valors culturals, abans d'adoptar solucions tecnològiques. El debat va mostrar que la tecnologia pot donar suport a l'activisme lingüístic, però només quan les comunitats mantenen el control sobre el seu ús i propòsit.

Igualment es va ampliar el debat **connectant la revitalització lingüística amb el benestar i la curació**. La perspectiva hesquiaht veu la llengua com una força relacional que connecta les persones amb la comunitat, els avantpassats, el territori i les generacions futures. Aquest enfocament suggereix que l'èxit no s'ha de mesurar únicament pel nombre de parlants o els assoliments institucionals, sinó també per la mesura en què la llengua contribueix a la resiliència, la pertinença, la curació i la continuïtat.

En definitiva, **les llengües no desapareixen simplement perquè ja no es parlen, sinó que desapareixen quan es trenquen les relacions que les sostenen. Per tant, les llengües viuen quan aquestes relacions perduren entre generacions, entre les persones i el territori, i entre els sistemes de coneixement i la pràctica quotidiana. L'activisme lingüístic no consisteix a salvar les llengües com a sistemes aïllats. Es tracta de sostenir mons de significat, pertinença i vida.**

Per això, no es poden dissenyar solucions des de fora, sinó donar suport a les comunitats perquè continuïn fent allò que ja saben fer: viure les seves llengües.

En aquest sentit, en les discussions sobre els reptes i el potencial de la recerca per donar suport a les comunitats i persones parlants de llengües minoritzades, els participants —de contextos, disciplines i posicions diverses— van posar de manifest la necessitat de construir aliances i col·laboracions a llarg termini definides pels objectius i l'expertesa dels membres de les comunitats i dels activistes, i no únicament pels investigadors, i de ser conscients de la història colonial de la recerca i de les institucions de recerca, així com de la possible neocolonialitat de les pràctiques investigadores i la cooperació. Van insistir que cal problematitzar el paradigma tradicional que estableix una frontera clara entre "investigadors" i "comunitats" o "participants" atès que alguns membres de comunitats minoritzades també són investigadors, i tots tenen expertesa i coneixements especialitzats en àmbits diversos. Alhora, els investigadors també són actors socials les accions i els discursos dels quals poden tenir un impacte social i polític.

El paper del català en una societat cada vegada més multilingüe

Durant el Fòrum també es va oferir una panoràmica general sobre les estratègies per protegir i promoure l'ús de la llengua catalana i com donar visibilitat a les llengües i cultures de les persones d'orígens diversos. En les diverses taules on van participar institucions, associacions i membres de la societat civil catalanes es va constatar la importància de la col·laboració entre els diferents actors a tots els nivells i els estaments i es va analitzar el rol que juga o pot jugar la llengua catalana en el dia a dia de les persones migrants o d'origen migrant. També es va posar de manifest la marginalització i el rebuig amb què moltes d'aquestes persones es troben en força contextos; la pràctica tan extesa dels catalanoparlants de canviar de llengua quan s'adrecen a persones racialitzades; i la urgència d'obrir més espais de participació on fer visibles les seves llengües i les seves cultures i incorporar-les al funcionament normal de la societat catalana. Igualment es va evidenciar la necessitat de desenvolupar més projectes en què la població d'origen estranger sigui més present, en què es formi el personal tècnic involucrat de manera que es

pugui adaptar a les necessitats de persones, cultures, llengües i experiències diverses, i es creïn espais segurs, lliures de prejudicis, sense pressió, on l'obertura, la curiositat i l'empatia siguin els pilars per avançar cap a una societat veritablement intercultural.

El Fòrum s'ha organitzat **amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Catalans i la Facultat de Filologia i Comunicació de la Universitat de Barcelona**, seus de les sessions, **el projecte Scribal i el Palau Robert**, i **amb el suport de la Unió Europea i la Diputació de Barcelona**, en el marc del projecte europeu FOSTERLANG, orientat a enfortir el capital lingüístic europeu donant suport a les llengües minoritzades i a les llengües de les persones migrants.

**Finançat per
la Unió Europea**

Amb el suport de:

**Diputació
Barcelona**

Amb la col·laboració de:

**Institut
d'Estudis
Catalans**

**UNIVERSITAT DE
BARCELONA**
Facultat de Filologia
i Comunicació

Scribal

**PALAU
ROBERT**

**Generalitat
de Catalunya**